

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

Överklagande av en hovrättsdom – narkotikasmuggling m.m.

Klagande

Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

Motpart

JH

Ombud och offentlig försvarare:
Advokaten UR

Saken

Narkotikasmuggling m.m.

Överklagade avgörandet

Hovrättens för Övre Norrland dom den 11 december 2013 i mål nr B 726-13

Yrkande

Jag yrkar att Högsta domstolen, med ändring av hovrättens dom, dömer JH för narkotikasmuggling och skärper påföljden.

Bakgrund

Åtalet

JH åtalades för narkotikasmuggling för att han den 17 juli 2012 i samband med införsel till landet via Arlanda flygplats, Sigtuna kommun, underlåtit att anmäla en brevförsändelse från Nederländerna innehållande 100 st. tabletter MDMA (ecstasy) till tullbehandling och därigenom uppsåtligen brutit mot ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införseln.

JH åtalades också för ett narkotikabrott, ringa brott, den 12 september 2012.

Tingsrättens dom

JH förnekade narkotikasmuggling men erkände ringa narkotikabrott.

Tingsrätten dömde JH för narkotikasmuggling och narkotikabrott, ringa brott, till skyddstillsyn med särskild föreskrift att genomgå kriminalvårdens program Prime for life samt återfallsprevention.

Hovrättens dom

JH överklagade tingsrättens dom och yrkade att hovrätten skulle ogilla åtalet för narkotikasmuggling och bestämma en lindrigare påföljd.

Hovrätten ändrade tingsrättens dom på så sätt att hovrätten dömde JH för försök till narkotikasmuggling och bestämde påföljden till villkorlig dom och 40 dagsböter.

När det gällde frågan om hur gärningen skulle bedömas anförde hovrätten följande.

Vid införsel från ett annat EU-land är tullagstiftningen i princip inte tillämplig. Därför är den underlåtenhet som kan komma ifråga skyldigheten att iaktta det förfarande som regleras i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen (införsellagen), se 3 § 4 st lagen (2000:1225) om straff för smuggling samt prop. 1999/2000:124 s. 120. Enligt 4 § införsellagen ska narkotika och andra varor som omfattas av lagens tillämpningsområde anmälas till Tullverket. Anmälan ska ske utan dröjsmål vid närmaste bemannade tullplats. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Tullverket får meddela närmare föreskrifter om anmälningsskyldigheten.

Tullverket har med stöd av ett sådant bemyndigande som angetts ovan meddelat föreskrifter om vad som gäller i fråga om anmälningsskyldighet i vissa närmare angivna situationer (TFS 1996:21). Föreskrifterna innehåller dock inte någon bestämmelse om anmälningsskyldighet vid införsel genom postförsändelse. Inte heller lagstiftningen i övrigt synes innehålla någon bestämmelse som för sådana fall klargör införsellagens generella krav på att en anmälan ska ske utan dröjsmål. Det är således oklart om anmälningsskyldigheten inträder när försändelsen har anlänt till Sverige eller om skyldigheten inträder vid någon annan tidpunkt.

Eftersom det inte står klart att någon anmälningsskyldighet hade hunnit inträda för JH när brevörsändelsen togs i beslag på Arlanda, saknas det förutsättningar att döma honom för fullbordat smugglingsbrott. Däremot har han gjort sig skyldig till ett straffbart försök till ett sådant brott. Han ska därför dömas för försök till narkotikasmuggling.

I påföljdsfrågan anförde hovrätten följande.

Den brottslighet som JH ska dömas för är inte av sådan art och har heller inte ett så högt straffvärde att den bör föranleda ett fängelsestraff. JH, som enligt egna uppgifter inte använt droger sedan januari 2013 och i övrigt levtt ett ordnat liv, har motsatt sig att påföljden bestäms till skyddstillsyn. På grund av detta och då

han inte tidigare är straffad bestämmer hovrätten påföljden till villkorlig dom i förening med dagsböter.

Grunderna för mitt överklagande

Den rättsliga regleringen

Enligt 3 § första stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling (smugglingslagen) döms den för smuggling som, i samband med införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot införsel, uppsåtligen bryter mot förbudet genom att underlåta att anmäla varan till tullbehandling. Av 2 § första stycket följer att vid tillämpningen av smugglingslagen ska en vara anses ha förts in till landet när den har förts över gränsen för svenskt territorium. Enligt 6 § smugglingslagen ska dömas för narkotikasmuggling om en gärning som avses i 3 § gäller narkotika.

Tullagstiftningen är i princip inte tillämplig om det är fråga om införsel från eller utförsel till andra EU-länder (se prop. 1999/2000:124 s. 120). Om bestämmelserna om tullbehandling inte är tillämpliga vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land gäller, enligt 3 § fjärde stycket smugglingslagen, vad som anges i första stycket angående tullbehandling i stället förfarande enligt lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen (inregränslagen). Inregränslagen är tillämplig endast på vissa uppräknade varor, vilka omfattas av sådana restriktioner som är tillåtna enligt EU-rätten. Enligt 4 § första stycket inregränslagen ska den som från ett annat EU-land till Sverige för in en sådan vara anmäla varan till Tullverket, om varan omfattas av ett förbud mot införsel. Av 3 § samma lag framgår att lagen är tillämplig bl.a. när det gäller narkotika. Enligt 4 § tredje stycket inregränslagen ska anmälan enligt första stycket ske utan dröjsmål vid närmaste bemannade tullplats. Av bestämmelsen följer också att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Tullverket får meddela närmare föreskrifter om anmälningsskyldigheten.

Tullverket har med stöd av ett sådant bemyndigande meddelat föreskrifter om vad som gäller i fråga om anmälningsskyldighet i vissa närmare angivna situationer – föreskrifter och allmänna råd (TFS 1996:21) om Tullverkets befogenheter vid inre gräns. Föreskrifterna innehåller inte någon bestämmelse om anmälningsskyldighet vid införsel genom postförsändelse.

I propositionen till smugglingslagen anges att ett smugglingsbrott fullbordas i och med att gärningsmannen efter införseln underlåtit att i enlighet med tullagstiftningen anmäla den införda varan till föreskriven tullbehandling inom landet (prop. 1999/2000:124 s. 114). Vidare uttalas följande beträffande frågan när smugglingsbrott fullbordas (a. prop. s. 116 f.).

Antag att någon uppsåtligt kringgår en tullplats, dvs. det klassiska smugglingsfallet. I sådant fall har han underlåtit att anmäla varan till tullbehandling. Han skall då fällas till ansvar enligt första stycket.

Antag att en resande som skall passera ett tullfilter väljer grön fil i stället för röd, trots att han vet om att han är skyldig att anmäla en vara till tullbehandling. Genom att välja grön fil i stället för röd har han underlåtit att anmäla varan till tullbehandling. Det är alltså fråga om fullbordat smugglingsbrott i och med att han gått in i den gröna filen. Genom 15 § finns det visserligen möjlighet att undgå ansvar för den som frivilligt vidtar rättelse. I praktiken torde det kunna förekomma endast om personen lyckas passera filtret utan att bli stoppad.

Motsvarande gäller den som underlåter att stanna vid föreskriven anmälningssplats då han kör genom en tullplats.

I NJA 2001 s. 464 hade den tilltalade, som hade en pistol i byxlinningen, gått in i en fil för resande som inte hade något att deklarerat. I målet var utrett att den tilltalade haft uppsåt att föra in pistolen i landet utan att göra någon anmälan till tullbehandling. Högsta domstolen uttalade följande.

Enligt den tidigare gällande varusmugglingslagen var brott vid resandesmuggling av det i detta mål aktuella slaget att anse som fullbordat först i och med att tullkontrollen passerats (jfr NJA II 1960 s. 158 och NJA 2000 s. 256). Eftersom Borisas A. fortfarande befann sig i tullfiltret när pistolen upptäcktes och omhändertogs skulle brottet enligt denna lag ha varit att bedöma som ett försöksbrott. Straffbestämmelserna i smugglingslagen har emellertid en annan lagteknisk utformning än i varusmugglingslagen.

I förarbetena till den nya smugglingslagen har frågan om fullbordanspunkten behandlats tämligen utförligt. Såvitt gäller den i detta mål aktuella situationen anges att fullbordat smugglingsbrott föreligger redan i och med att den resande går in i grön fil eller med andra ord en fil som är avsedd för resande som inte har något att deklarerat (prop. 1999/2000:124 s. 116 och NJA II 2000 s. 449 f.). Den sålunda förordade gränsdragningen mellan försök och fullbordat brott anknyter, som framgår av 2 §, till föreskrifterna om tullbehandling i tullagstiftningen. Den är väl förenlig med straffbestämmelsens ordalydelse och framstår som sakligt välmotiverad. Den har också lämnats utan anmärkning vid Lagrådets behandling av förslaget. Några avgörande skäl för att trots detta inte godta gränsdragningen synes inte föreligga. Borisas A. skall därför dömas för fullbordat smugglingsbrott.

Min bedömning

JH har inte haft något tillstånd att importera narkotika (jfr 3 § lagen [1992:860] om kontroll av narkotika). Han har genom beställningen av 100 tabletter MDMA från Nederländerna uppdragit åt annan att tillse att narkotika förs in i landet. I målet är utrett att 100 tabletter MDMA har förts över gränsen för svenskt territorium. Varan har således förts in i landet av JH trots förbud mot införsel.

JH har haft en skyldighet att i samband med införseln till landet utan dröjsmål anmäla varan till Tullverket vid närmaste bemannade tullplats. Frågan är därför om JH efter införseln ska anses ha underlåtit att anmäla narkotikan till Tullverket. Av betydelse för denna bedömning är när anmälningsskyldigheten ska anses inträda. Av lagstiftningen framgår inte uttryckligen när anmälningsskyldighet inträder vid införsel genom postbefordran. Att en vara förs in i landet genom en postförsändelse och beställaren senast vid varans ankomst till tullen (eller postens tullavdelning) inte anmält försändelsen till Tullverket bör kunna jämföras med att uppsåtligt kringgå en tullplats, vilken enligt uttalanden i förarbeten och praxis från Högsta domstolen kan innefatta underlåtenhet att anmäla en vara till Tullverket och således medföra ansvar för fullbordat smugglingsbrott (prop. 1999/2000:124 s. 116 och NJA 2001 s. 464). Att anmälan till Tullverket ska ske senast när varan anländer till tullen och smugglingsbrottet således anses fullbordat när varan anländer till tullen utan att anmälan har skett bör kunna anses förenligt med lagens ordalydelse.

I målet är utrett att JH inte hade gjort någon anmälan till Tullverket när försändelsen med narkotika påträffades vid tullkontroll i postterminalen på Arlanda flygplats. Inte heller har något framkommit som tyder på att han haft för avsikt att anmäla införseln av narkotikan till Tullverket. JH har således i samband med införsel av narkotika till Sverige uppsåtligt underlåtit att utan dröjsmål anmäla narkotikan vid närmaste bemannade tullplats. JH bör mot denna bakgrund dömas för fullbordad narkotikasmuggling. Han bör ådömas ett strängare straff än det hovrätten bestämt (jfr NJA 2012 s. 535 p. 8 och NJA 2012 s. 849 p. 27).

Skälen för prövningstillstånd

Av 54 kap. 10 § rättegångsbalken följer att prövningstillstånd får meddelas endast om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens) eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag (extraordinär dispens).

För prejudikatdispens krävs att ett avgörande av Högsta domstolen får generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

Inte i vare sig förarbetena till smugglingslagen eller inregränslagen, doktrin eller i någon dom från Högsta domstolen finns uttalanden som direkt besvarar frågan när ett smugglingsbrott som sker genom postförsändelse ska anses fullbordat. De uttalanden som görs i prop. 1999/2000:124 respektive i NJA 2001 s. 464 ger enligt min bedömning viss, men inte tillräcklig, vägledning för frågan om när ett smugglingsbrott är fullbordat i ett fall som det här aktuella.

I underrättspraxis råder oenighet i denna fråga, se Hovrättens över Skåne och Blekinge domar den 14 maj 2013 i mål B 3530-12 och den 4 februari 2010 i mål B 2569-09, Göta hovrätts dom den 18 februari 2013 i mål B 3228-12 samt Svea hovrätts domar den 12 december 2013 i mål B 8958-13 och den 17 februari 2012 i mål B 9032-11, jämfört med Hovrättens över Skåne och Blekinge dom den 27 september 2012 i mål B 931-12.

Vidare har tingsrätten och hovrätten i detta mål kommit till olika slutsatser när det gäller huruvida narkotikasmugglingsbrottet är fullbordat.

Den typ av brottslighet som det här är fråga om är vanligt förekommande.

Vidare kan upplysas att Åklagarmyndighetens Utvecklingscentrum Stockholm, som inom Åklagarmyndigheten är ansvarig för metodutveckling m.m. när det gäller bekämpande av narkotikasmuggling, har haft kontakt med företrädare för Tullverket, vilka förklarar att även de anser det angeläget att rättsläget klargörs.

För en enhetlig rättstillämpning vore det av värde att Högsta domstolen uttalar sig om när ett smugglingsbrott som sker via postförsändelse fullbordas. Målet lämpar sig väl för en prövning i Högsta domstolen. Enligt min bedömning vore det sammanfattningsvis av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet prövas av Högsta domstolen.

Bevisuppgift m.m.

Jag ber att få återkomma med bevisuppgift för det fall Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd.

Kerstin Skarp

Hedvig Trost

Kopia till:

Utvecklingscentrum Stockholm

Åklagarkammaren i Umeå (AM-54204-13)